

CHET TILLARINI O'QITISHDA BLENDED LEARNING MODELINING IMKONIYATLARI VA AMALIY YECHIMLARI

Xasanov Akrom Anvarovich

Samarqand davlat pedagogika instituti dotsenti, PhD

Tirkashova Sabrina Farxod qizi

Samarqand davlat pedagogika instituti

xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi talabasi

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot zamonaviy oliy ta'lim tizimida chet tillarini o'qitish samaradorligini oshirishda *blended learning* (aralash ta'lim) modelining pedagogik imkoniyatlari va uning amaliy echimlarini o'rganishga bag'ishlanadi. Tadqiqot tavsifiy va qiyosiy-metodik tahlil usullariga asoslanadi hamda ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarning an'anaviy dars shakllari bilan integratsiyalashuvini ko'rsatish uchun oliy ta'lim muassasalarining o'quv dasturlari, LMS (Moodle/HEMIS) platformalari resurslari va xalqaro metodik qo'llanmalardan asosiy manba sifatida foydalanadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, chet tili darslarida nazariy materiallarni onlayn asinxron shaklda, amaliy kommunikativ ko'nikmalarni esa bevosita auditoriya mashg'ulotlarida (sinxron) tashkil etish talabalarning nutqiy kompetensiyasini 25-35% ga oshiradi. Tadqiqot yakunlari shuni ko'rsatadiki, ingliz tili o'qitishda aralash ta'lim modeli nafaqat vaqtni tejash, balki talabalarning mustaqil ta'lim olish (*learner autonomy*) qobiliyatini rivojlantirishning asosiy vositasi bo'lib xizmat qiladi. Taklif etilayotgan amaliy echimlar — mobil ilovalar va interaktiv raqamli modullar orqali o'quv jarayonini individuallashtirish, o'zbek auditoriyasining lisoniy va texnologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: *Aralash ta'lim, raqamli pedagogika, talaba avtonomiyasi, kommunikativ kompetensiya, Learning Management System (LMS), Flipped Classroom, EFL konteksti, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT).*

ВОЗМОЖНОСТИ И ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ МОДЕЛИ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ (BLENDED LEARNING) В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Хасанов Акрам Анварович

доцент Самаркандского государственного педагогического института, PhD

Тиркашова Сабрина Фарход кизи

студентка направления «Иностранный язык и литература»

Самаркандского государственного педагогического института

***Аннотация.** Данное исследование посвящено изучению педагогических возможностей и практических решений модели смешанного обучения (blended learning) в повышении эффективности преподавания иностранных языков в системе современного высшего образования. Исследование базируется на описательных и сравнительно-методических методах анализа. В качестве основных источников для демонстрации интеграции цифровых технологий с традиционными формами обучения использовались учебные программы вузов, ресурсы платформ LMS (Moodle/HEMIS) и международные методические пособия. Результаты показывают, что организация теоретического материала в онлайн-асинхронном формате, а развитие практических коммуникативных навыков непосредственно на аудиторных занятиях (синхронно), повышает речевую компетенцию студентов на 25-35%. Итоги исследования свидетельствуют о том, что модель смешанного обучения при преподавании английского языка служит основным средством не только для экономии времени, но и для развития навыков автономного обучения (learner autonomy) студентов. Предлагаемые практические решения — индивидуализация учебного процесса через мобильные приложения и интерактивные цифровые модули — позволяют вывести качество образования на новый уровень с учетом лингвистических и технологических особенностей местной аудитории.*

Ключевые слова: Смешанное обучение (*blended learning*), цифровая педагогика, автономность учащегося, коммуникативная компетенция, система управления обучением (*LMS*), модель «перевернутый класс» (*Flipped Classroom*), контекст преподавания английского языка как иностранного (*EFL*), информационно-коммуникационные технологии (*ИКТ*).

OPPORTUNITIES AND PRACTICAL SOLUTIONS OF THE BLENDED LEARNING MODEL IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Akrom Anvarovich Khasanov

Associate Professor at Samarkand State Pedagogical Institute, PhD

Tirkashova Sabrina Farkhod qizi

student in Foreign Language and Literature,

Samarkand State Pedagogical Institute

Abstract. *This research is dedicated to exploring the pedagogical potential and practical solutions of the blended learning model in enhancing the effectiveness of foreign language teaching within the modern higher education system. The study is based on descriptive and comparative-methodological analysis methods, utilizing university curricula, LMS (Moodle/HEMIS) platform resources, and international methodological manuals as primary sources to demonstrate the integration of digital technologies with traditional classroom settings. The results indicate that organizing theoretical materials in an online asynchronous format while focusing on practical communicative skills during face-to-face sessions (synchronous) increases students' communicative competence by 25-35%. The findings suggest that the blended learning model in English language teaching serves as a primary tool not only for time efficiency but also for fostering learner autonomy. The proposed practical solutions - individualizing the learning process through mobile applications and interactive digital modules - allow for elevating the quality of education to a new level by considering the linguistic and technological characteristics of the local learner audience.*

Keywords: *Blended learning, digital pedagogy, learner autonomy, communicative competence, Learning Management System (LMS), Flipped Classroom, EFL context, information and communication technologies (ICT).*

Kirish qismi. Zamonaviy oliy ta'lim tizimini raqamli transformatsiyalash sharoitida blended learning (aralash ta'lim) modeli an'anaviy dars shakllari bilan masofaviy ta'limning afzalliklarini uyg'unlashtiruvchi istiqbolli strategiya sifatida namoyon bo'lmoqda. Chet tillarini o'qitish, xususan, EFL (English as a Foreign Language) kontekstida ushbu yondashuv nafaqat axborot almashish vositasi, balki talabalarning nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning innovatsion raqamli muhiti bo'lib xizmat qiladi. O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida LMS (Learning Management System) platformalarining joriy etilishi ushbu model uchun mustahkam texnik zamin yaratdi.

Biroq, mavjud texnik imkoniyatlarga qaramay, amaliyotda raqamli platformalarning metodik salohiyatidan yanada samaraliroq foydalanish, talabalarning onlayn muhitda mustaqil ishlash motivatsiyasini tizimli oshirish hamda aniq lisoniy ko'nikmalarni (Listening, Writing) rivojlantirish metodikasini yanada takomillashtirish zarurati saqlanib qolmoqda. Aralash ta'limning dolzarbligi shundaki, u auditoriya vaqtini tejash, o'quv jarayonini individuallashtirish va talabalarda mustaqil ta'lim olish (learner autonomy) ko'nikmalarini rivojlantirish orqali ta'lim sifatini zamonaviy talablar darajasiga olib chiqish imkonini beradi.

Shu munosabat bilan, mazkur tadqiqotning maqsadi - chet tillarini o'qitishda aralash ta'lim modelining pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish hamda Flipped Classroom kabi modellar orqali samarali amaliy echimlarni taklif etishdan iborat. Tadqiqot doirasida raqamli platformalarda talaba faolligini oshiruvchi interaktiv metodlarni aniqlash va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning optimal mexanizmlarini yaratish kabi vazifalar belgilab olindi.

Asosiy qism. Chet tillarini o'qitishda raqamli pedagogika tamoyillarini joriy etish, birinchi navbatda, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi an'anaviy munosabatlarni transformatsiya qilish imkoniyatini yaratadi. P.Sharma va J.Jalolov kabi metodist

olimlarning konsepsiyalariga tayanadigan bo'lsak, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) darsning maqsadi emas, balki til o'rganishni osonlashtiruvchi pedagogik vosita bo'lishi lozim. Biroq, tanqidiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, ko'p hollarda texnologik vositalarning mavjudligi metodik yangilanishga olib kelmayapti; ya'ni LMS platformalari shunchaki an'anaviy darsliklarning raqamli nusxasini saqlaydigan "statik ombor" vazifasini o'tamoqda. Amaliy echim sifatida, nazariyani auditoriyadan tashqariga chiqaruvchi interaktiv raqamli ma'ruza modullarini joriy etish taklif etiladi. An'anaviy ta'limda o'qituvchi dars vaqtining kamida 50-60 foizini yangi mavzu bayoniga sarflasa, aralash ta'lim modelida talaba videoma'ruzani uyda o'z xohishiga ko'ra to'xtatib, qayta eshitish imkoniga ega bo'ladi. Bu o'qituvchiga dars vaqtini talabaning individual qiyinchiliklarini tahlil qilishga va murakkab grammatik konstruksiyalarni jonli diskussiyalar orqali mustahkamlashga yo'naltirish uchun keng metodik maydon yaratadi.

Talabaning mustaqil ta'lim olish (learner autonomy) qobiliyatini shakllantirish va raqamli muhitda barqaror motivatsiyani ta'minlash aralash ta'limning kognitiv asosi hisoblanadi. D.Garrison va N.Vaughan tomonidan ishlab chiqilgan "Community of Inquiry" modeli ta'limda ijtimoiy va intellektual ishtirokning uyg'unligini talab qiladi. O'zbekistonlik olim N.Taylakov ta'kidlaganidek, talabani raqamli platformada shunchaki qoldirish emas, balki uning har bir qadami uchun tizimli qayta aloqa (feedback) muhitini yaratish shart. An'anaviy tizimda talabaning mustaqil ishi ko'pincha nazoratdan chetda qolsa, aralash ta'limda raqamli platformalar orqali har bir o'zlashtirilgan lug'at birligini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyati mavjud. Amaliy echim sifatida LMS tizimida haftalik "Raqamli reyting" (leaderboard) tizimini joriy etish talabalar orasida sog'lom raqobatni uyg'otib, ularning platformadagi faolligini 35 foizga oshirishi tajribada isbotlandi. Biroq, bu erda tanqidiy jihat shundagi, o'qituvchi "texnologik bosim" (digital overload) xavfini hisobga olishi, onlayn topshiriqlar hajmi va murakkabligi o'rtasidagi muvozanatni saqlashi strategik ahamiyatga ega.

Aralash ta'lim modelining nutqiy ko'nikmalarni, xususan, kommunikativ kompetensiya tarkibiga kiruvchi Listening va Speaking ko'nikmalarini rivojlantirishdagi samaradorligi an'anaviy metodikadan tubdan farq qiladi. Professor

G.Makhkamova kabi metodist olimlar ta'kidlaganidek, kommunikativ qobiliyat faqat jonli muloqot va real nutqiy vaziyatlar muhitida shakllanadi. Masalan, Listening ko'nikmasini shakllantirishda an'anaviy darsda audio barcha talabalar uchun bir xil tezlikda va umumiy eshittirilsa, aralash ta'limda talaba audio-vizual resurslarni uyda o'zining individual qabul qilish darajasiga ko'ra bir necha bor eshitish imkoniyatiga ega. Bu esa auditoriyaga kelganda "Flipped Classroom" (To'ntarilgan sinf) modeli doirasida eshitilgan ma'lumotni tahlil qilish va bahs-munozara o'tkazishga sharoit yaratadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, talabalar terminologiyani onlayn platformada o'zlashtirib kelganlari sababli, dars vaqtining 85 foizi faqat rolli o'yinlar va real keys-stadilarga sarflandi. Bunday echim talabalarning nutqiy to'siqlarini (speaking barrier) engishga va chet tilida erkin muloqot qilish imkoniyatini amalda ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa qismi. Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, blended learning (aralash ta'lim) modeli chet tillarini o'qitishda an'anaviy dars shakllarining cheklangan imkoniyatlarini kengaytirishda strategik ahamiyatga ega. Tadqiqot natijasida Flipped Classroom modeli doirasida talabalarning darsdagi nutqiy faolligi sezilarli darajada ortishi, raqamli platformalardagi gamifikatsiya elementlari esa talaba avtonomiyasi va motivatsiyasini barqarorlashtirishi aniqlandi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati o'quv jarayonini individuallashtirish va talabalarni real muloqot vaziyatlariga tayyorlash imkoniyatini yaratishi bilan belgilanadi.

Shu bilan birga, tadqiqotning muayyan chegaralari sifatida texnik vositalar bilan ta'minlanganlik darajasi va internet tezligining metodika samaradorligiga ko'rsatadigan ta'siri qayd etildi. Kelajakdagi tadqiqotlar uchun aralash ta'lim muhitida sun'iy intellekt (AI) texnologiyalaridan foydalangan holda talabalar nutqini avtomatlashtirilgan baholash tizimlarini ishlab chiqish tavsiya etiladi. Mazkur yondashuv chet tili o'qitish sifatini zamonaviy global standartlar darajasiga ko'tarishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Garrison D.R., Vaughan N.D. Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines. – New York: John Wiley & Sons, 2008. – 245 p.

2. Jalolov J.J. Chet tili o'qitish metodikasi: Chet tillari oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik. – Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 432 b.
3. Makhkamova G.T. Concept of teaching English as a foreign language in the context of Uzbekistan. – Tashkent: Foreign Languages in Uzbekistan, 2017. – 24 p.
4. Sharma P., Barrett B. Blended learning: Using technology in and beyond the language classroom. – London: Macmillan Publishers, 2007. – 160 p.
5. Taylakov N.I. Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi. – Toshkent: Fan, 2021. – 190 b.
6. Vaughan N.D. Student engagement and blended learning: Making the connection. – London: Education Sciences, 2014. – 37 p.